

Цитування:

Мельник М. М. Театральний та естрадний сміх як культурно-естетичний феномен: традиції, функціональні виміри та трансформації в умовах сучасних суспільних викликів. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 3. С. 347–352.

Мельник Мирослава Миколаївна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри режисури естради і шоу
Київського національного університету
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-2553-5509>
mirchukmmm@gmail.com

Melnyk M. (2025). Theatre and Variety Laughter as a Cultural and Aesthetic Phenomenon: Traditions, Functional Dimensions and Transformations in the Conditions of Modern Social Challenges. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 3, 347–352 [in Ukrainian].

ТЕАТРАЛЬНИЙ ТА ЕСТРАДНИЙ СМІХ ЯК КУЛЬТУРНО-ЕСТЕТИЧНИЙ ФЕНОМЕН: ТРАДИЦІЇ, ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВИМІРИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Мета дослідження – проаналізувати та виявити функції театрального й естрадного сміху як художнього та соціального інструменту, його спільні та відмінні ознаки в театрі та на естраді, дослідити його роль у формуванні культурної ідентичності, критичній рефлексії та психологічній підтримці у контексті української сценічної традиції та сучасних соціокультурних викликів. **Методологія дослідження.** У статті застосовано культурологічний та мистецтвознавчий аналіз, що дозволив розглянути сміх як феномен театрального й естрадного мистецтва у контексті національних і глобальних культурних процесів; компаративний метод дав можливість виявити спільні та відмінні ознаки театрального та естрадного сміху, зокрема їх художні та комунікативні стратегії; за допомогою соціокультурного методу простежено вплив гумору на суспільні процеси, особливо в умовах війни та культурного спротиву; структурно-функціональний аналіз дав змогу розкрити багатовимірність функцій сміху. **Наукова новизна** дослідження полягає в комплексному аналізі гумору як форми реалізації комічного та феномену сміху у театральному та естрадному мистецтвах, підкреслюючи його багатовимірну функцію. Увагу акцентовано на українській традиції театрального та естрадного гумору в умовах сучасних соціокультурних трансформацій, включно з військовим станом та культурним спротивом. Також визначено та запропоновано відмінні й спільні ознаки театрального і естрадного сміху, його специфічні художні й комунікативні стратегії. **Висновки.** Гумор у театральному та естрадному мистецтвах постає як форма реалізації комічного. Він забезпечує глядачеві не лише момент сміху, а й створює простір для критичного осмислення дійсності, поєднуючи критику й співчуття, сатиру й емпатію. Отже, театральный і естрадний сміх постають як багатофункціональні форми комічного, що інтегрують естетичний, соціальний та терапевтичний виміри. У сучасних умовах війни та культурного спротиву сміх набуває особливої значущості як засіб збереження ідентичності й національного духу, тоді як його адаптація до цифрового середовища розширює межі впливу й актуалізує його роль у глобальному культурному дискурсі.

Ключові слова: комічне, гумор, сміх, театральный сміх, естрадний сміх.

Melnyk Myroslava, Candidate of Art History, Associate Professor, Professor at the Department of Variety and Show Directing, Kyiv National University of Culture and Arts

Theatre and Variety Laughter as a Cultural and Aesthetic Phenomenon: Traditions, Functional Dimensions and Transformations in the Conditions of Modern Social Challenges

The purpose of the article is to study how theatrical and stage comedy works as both art and a social tool, what they have in common and what makes them different, and how humour helps shape cultural identity, encourage critical thinking, and give emotional support in the context of Ukrainian theatre traditions and today's social and cultural challenges. **Research methodology.** The study employs cultural and art criticism analysis, which makes it possible to examine humour as a phenomenon of theatrical and stage art within the context of national and global cultural processes. The comparative method is used to identify both the common and distinctive features of theatrical and stage humour, particularly their artistic and communicative strategies. The sociocultural approach enables an assessment of the impact of humour on social processes, especially under conditions of war and cultural resistance. Finally, structural-

functional analysis allows for the disclosure of the multidimensional nature and functions of humour. **Scientific novelty.** The study offers a comprehensive analysis of humour as a form of realising the comic and as a phenomenon of laughter in theatrical and stage arts, emphasising its multidimensional functions. Particular attention is devoted to the Ukrainian tradition of theatrical and stage humour in the context of contemporary sociocultural transformations, including martial conditions and cultural resistance. The research also identifies and proposes the common and distinctive features of theatrical and stage laughter, along with their specific artistic and communicative strategies. **Conclusions.** Humour in theatrical and stage arts emerges as a form of realizing the comic. It not only provides the audience with moments of laughter but also creates a space for critical reflection on reality, combining critique with compassion, satire with empathy. Thus, theatrical and stage laughter appear as multifunctional expressions of the comic that integrate aesthetic, social, and therapeutic dimensions. In the current context of war and cultural resistance, humour acquires particular significance as a means of preserving identity and national spirit, while its adaptation to the digital environment broadens its scope of influence and underscores its role within the global cultural discourse.

Keywords: the comic, humour, laughter, theatrical laughter, stage laughter.

Актуальність теми дослідження. Гумор традиційно посідає важливе місце в українській культурі, формуючи національну ідентичність та колективну свідомість. Сміх як універсальний культурний феномен поєднує емоційний, соціальний і естетичний виміри, виступаючи способом осмислення суспільних процесів, механізмом соціальної регуляції та засобом подолання кризових ситуацій. У театральному й естрадному мистецтвах він постає потужним інструментом виразності, критики, сатири та терапії, що набуває особливого значення в умовах сучасних соціокультурних трансформацій і воєнних випробувань.

Театральний сміх структурований у межах драматургічної дії та художнього образу, виконує інтелектуально-аналітичну функцію, акцентуючи абсурдність суспільних явищ. Естрадний сміх, навпаки, зорієнтований на безпосередній контакт з публікою, швидко реагує та актуальність, що виявляється у формах комічного монологу, пародії, репризи, скетчу. Попри жанрово-стильові відмінності, обидві форми сміху виконують не лише розважальну, а й соціально-комунікативну та культурно-терапевтичну функції.

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю системного аналізу театального й естрадного сміху як форм художньої комічності, що у сучасних реаліях постають не лише засобом естетичного впливу й соціальної критики, а й важливим чинником культурного спротиву та збереження національної стійкості.

Аналіз досліджень і публікацій. Нині існує значна кількість наукових досліджень, присвячених комічному, гумору, сміховій культурі, однак сміх залишається ключовим аспектом аналізу еволюції культури та її актуальних викликів. Зокрема, українській сміховій культурі, її еволюції від архаїчного язичництва, середньовічного християнства до

сучасної онтологічної моделі присвятила дисертаційне дослідження Л. Панкова [10].

Механізм досягнення комічного ефекту, втілення рис українського національного характеру, форму й засоби комічного через дослідження специфіки українських анекдотів визначено у науковій статті Н. Ніколаєвої та А. Максименко «Анекдоти про кумів у контексті української сміхової культури» [9].

Світлана Галаур та Софія Галаур у статті «Сміхова культура українців та її мовне втілення крізь призму століть» [2] простежують трансформацію сміхових засобів від усної традиції до літературних текстів, у телевізійний формат та цифрове середовище, досліджують еволюцію комічного у процесі національного утвердження: від м'якого гумору до гострої сатири, дошкульної іронії й, зрештою, до сміху як форми культурного та психологічного захисту.

У наукових розвідках Н. Кондратенко [7] та А. Демичева [3] розглядають специфіку гумору в політичному житті країни, його еволюцію. Гумор у комедійних різновидах, їх функціонал та специфіку досліджено у роботі Н. Донченко «Гумор на естраді: новітні комедійні різновиди» [5].

З. Коваль у науковій статті «Гумор та сатира як механізми стійкого інформаційно-психологічного впливу» досліджував гумор та сатиру як потужний інформаційно-психологічний інструмент впливу [6].

М. Бойченко в роботі «Сміх і соціальна дистанція: філософське осмислення» [1] розглядав сміх як соціальний феномен, як санкцію, як різновид неформального контролю, що єднає всіх, незалежно від соціального статусу.

Попри значну кількість робіт, присвячених дослідженню комічного, гумору, сміховій культурі у науковому просторі, все ще недостатньо висвітлено специфіку сміху в контексті театального та естрадного мистецтва в сучасних умовах.

Мета дослідження – проаналізувати та виявити функції театрального й естрадного сміху як художнього та соціального інструменту, його спільні та відмінні ознаки у театрі та на естраді, дослідити його роль у формуванні культурної ідентичності, критичній рефлексії та психологічній підтримці у контексті української сценічної традиції та сучасних соціокультурних викликів.

Виклад основного матеріалу. У театральному та естрадному мистецтвах комічне набуває специфічних художньо-естетичних функцій, які особливо виразно проявляються в умовах глибоких соціокультурних трансформацій. «У процесі ствердження української нації комічне еволюціонує від архаїчного сміху, гумору до викривальної сатири, дошкульної іронії й нарешті вибухає сміхом-захистом» [2, 52]. Гумор є формою реалізації комічного, який вирізняється особливою м'якістю й інтелектуальністю. У театральному та естрадному контексті він часто поєднує критику і співчуття, сміх та емпатію. Через гумористичну інтонацію актор або артист не лише викликає сміх у публіки, а й створює простір для делікатного аналізу соціальних проблем, культурних кодів або внутрішніх психологічних конфліктів. Тут гумор виступає як розважальний інструментом, так і глибоким засобом художнього впливу.

У сценічних видах мистецтва, зокрема, у театральному та естрадному театрах – гумор набуває виразного художнього характеру, який проявляється через візуальне та тональне сприйняття. Через іронію, сатиру, пародію або гротеск відбувається деконструкція соціальних, політичних й побутових стереотипів. В такому контексті гумор виконує функцію критичного інструмента.

Гумор як форма комічного в мистецтві є джерелом естетичної насолоди, що своєю чергою провокує специфічну емоційно-психологічну реакцію – сміх, який виступає універсальним феноменом людської культури. Його функціональна багатовимірність охоплює розважальний, комунікативний, пізнавальний та соціально-регулятивний аспекти. Сміх виконує роль механізму колективного осмислення суспільних процесів, слугує інструментом соціальної критики, а в окремих випадках – засобом терапії. Водночас естетизований сміх у театрі й на естраді є засобом комунікації між виконавцем і глядачем, що активізує рефлексію, виявляє

приховані смисли та формує нові ціннісні орієнтири.

Попри широку наукову рефлексію, феномен сміху залишається важливим аналітичним інструментом для осмислення еволюційних процесів культури та виявлення реакцій суспільства на екзистенційні та політичні виклики сучасності. «У точці біфуркації (періодах зміни суспільних формацій, соціальних революцій, суттєвих криз та наступних трансформацій усталених способів буття людини) сміхова стихія виступає як провідник перетворень, вона хаотизує все навкруги, змішує цінності та ідеали, втручаючись у такі сфери життя суспільства, що за стабільних часів функціонують відповідно до чіткої регламентації та нормативно встановлених настанов: політику, економіку, освіту, науку, мистецтво, спорт, моду тощо. І, навпаки, за стабільних часів сміх виконує функцію інституціонування усталених цінностей та ідеалів, висміюючи будь-які зазіхання на їх порушення» [8, 81]. У структурі театрального та естрадного мистецтва сміх функціонує не лише як засіб емоційного розвантаження, а й як форма інтелектуального спротиву, здатна акумулювати глибокі смисли.

Українська традиція театрального та естрадного сміху має глибокі фольклорні корені, які простежуються у вертепних драмах, ярмаркових виставах, козацькому пісенному фольклорі, частівках тощо. Іван Котляревський («Енеїда») і Тарас Шевченко («Сон») – використовували гротеск, сатиру й комічне для протидії імперській культурній політиці та розкриття соціальної несправедливості. Це сформувало ранній наратив антиімперіалізму крізь призму гумору. Протягом ХХ століття ця традиція еволюціонувала у творах Панаса Мирного та Івана Франка, в сатирично-гумористичних творах Остапа Вишні, драматургії Миколи Куліша та ін., де український гумор не тільки викликав сміх, а слугував засобом критики соціального пригнічення, корупції, лицемірства еліт та функціонування державних інституцій. Згодом створюються телевізійні гумористичні передачі в незалежній Україні, які через комічні ситуації та гумористичні образи формують інтелектуально-емоційний простір для критичної рефлексії, соціальної оцінки подій і зміцнення колективної культурної ідентичності, а в умовах війни набувають додаткової терапевтичної та символічної функції, підтримуючи національний дух,

психологічну цілісність громадян та культурний спротив.

Характерною рисою національного сміхового коду є поєднання іронії, самоіронії та соціального аналізу, що забезпечує йому не лише естетичне, а й суспільно значуще навантаження. Іронія, абсурд і самоіронія виступають типовими стилістичними маркерами української сміхології і реалізуються у театральних постановках та естрадних жанрах, де абсурдні ситуації свідомо використовуються як механізм психологічного опору, переосмислення травми та створення простору для критичної рефлексії.

У театрі сміх реалізується у різноманітних жанрових формах. У класичній комедії він виконує функцію морально-етичного виховання, акцентуючи на соціальних вадах і людських слабкостях через вербальний гумор. Водевіль, як жанр легкого розважального характеру, побудований на дотепних діалогах, музичних елементах та швидкому темпі, де сміх має переважно ескапістську функцію. Натомість гротескова комедія тяжіє до

поєднання трагічного й комічного, ґрунтуючись на абсурді, гіперболі, карикатурності, що створює парадоксальний ефект, провокуючи глядача до глибокого рефлексування.

У кожному з цих жанрів сміх виконує окремі функції: у класичній комедії – нормативну, у водевілі – рекреаційну, у гротеску – критико-аналітичну. Водночас у всіх жанрах задіяні спільні художні механізми – гіпербола, парадокс, пародія, мовна гра, які формують основу комічного ефекту.

Естрадний сміх натомість зорієнтований на потреби масової культури. Сучасні жанри, зокрема стендап-комедія, гумористичні шоу, сатиричні номери, характеризуються безпосереднім комунікативним контактом з аудиторією, створеною ситуативністю «тут і зараз», оперативністю реагування на соціально-політичні події. Його інтерактивна природа дозволяє глядачеві не лише спостерігати, а й бути співучасником комунікативного процесу, що формує спільний досвід сміху.

Таблиця 1

Відмінності між театральним та естрадним сміхом

Критерій	Театральний сміх	Естрадний сміх
Форма подачі	Вбудований у драматичну структуру вистави, може бути частиною трагедії чи сатиричної драми	Окремі гумористичні номери, стендап, пародії, скетчі
Ступінь підготовки	Сценарії, репетиції, режисерська концепція	Зазвичай передбачає імпровізацію та гнучку взаємодію з глядачем
Взаємодія з аудиторією	Глядач залучений опосередковано через сюжет і персонажів	Безпосередній контакт, інтерактив, реакція на репліки глядачів
Художня мета	Створення глибшого художнього висловлювання, розвиток драматургічного конфлікту	Миттєва емоційна реакція, розважальний ефект
Засоби виразності	Поєднання тексту, акторської гри, пластики, світла, музики	Вербальний гумор, відеоряд, міміка, сценічний образ, актуальні теми

Джерело: розробка авторки

Проте, попри жанрово-стильові розбіжності, театральний та естрадний сміх мають спільні функціональні й естетичні характеристики. В цьому контексті сміх виконує катарсичну функцію – сприяє емоційному очищенню, зняттю психологічного напруження, а також утворенню простору для критичної рефлексії. В умовах війни та культурного спротиву сміх набуває особливої терапевтичної значущості, він виступає засобом збереження психологічної цілісності, підтримки національного духу та символічної мобілізації.

Адаптація сміхових форм до умов цифрового середовища зумовлює зміну

механізмів комунікації: театральний сміх зберігає інтелектуально-аналітичний вимір, тоді як естрадний тяжіє до миттєвого емоційного впливу. Однак обидві форми активно використовують цифрові платформи, такі як стріми, відеоконтент, соціальні мережі, що дозволяє розширити аудиторію й оперативно реагувати на динаміку соціального простору. Варто зазначити, що естрадні жанри «використовують акторську гру, особливості створення сценічного образу та мають свою сценічну концепцію, що й наближує їх до театру. Водночас динаміка, швидка зміна сцен, імпровізація та інтеракція з глядачем – характерні для естрадного жанру –

забезпечують доступність і актуальність таких форм. Окреме місце посідають сучасні сатиричні подкасти й телевізійні формати, які активно використовують театральні прийоми» [4, 87–88].

Отже, театральний та естрадний сміх постає як результат взаємодії смішного (емоційної реакції), гумору (інтелектуального посередника) і комічного (естетичної категорії), що у синтезі створюють особливий культурний феномен – сценічну комічність. Вона має не тільки гедоністичне спрямування, а й виявляє соціальні й особистісні суперечності, трансформуючи їх у простір естетичного осмислення. «Комічне – це гра з комічним, смішним змістом, когнітивний механізм якого – комічна інконгруентність. Несподіваність, протиріччя є базовими чинниками породження комічного ефекту» [11, 128], наслідком якого є сміх.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі гумору як форми реалізації комічного, феномену сміху у театальному та естрадному мистецтвах, підкреслюючи його багатовимірну функцію: естетичну, комунікативну, соціально-регулятивну та терапевтичну. Увага акцентовано на українській традиції театального та естрадного гумору в умовах сучасних соціокультурних трансформацій, включно з військовим станом та культурним спротивом. Також визначено та запропоновано відмінні й спільні ознаки театального і естрадного сміху, його специфічні художні й комунікативні стратегії.

Висновки. Узагальнюючи вищезазначене, можемо констатувати, що гумор у театальному та естрадному мистецтвах постає як форма реалізації комічного, що поєднує інтелектуальний аналіз, емоційне переживання й естетичне осмислення соціальних реалій. Він забезпечує глядачеві не лише момент сміху, а й створює простір для критичного осмислення дійсності, поєднуючи критику й співчуття, сатиру й емпатію. У цьому контексті театральний та естрадний сміх виступають як комплексні форми реалізації комічного, що поєднують емоційний, інтелектуальний та естетичний виміри. Вони виконують багатовимірні функції – естетичну, розважальну, пізнавальну, комунікативну, критичну та терапевтичну тощо, тим самим створюючи простір для соціальної та психологічної рефлексії. Українська традиція сміху, заснована на глибоких фольклорних коренях, пройшла еволюцію від літературної сатири й

театрального гротеску до сучасних телевізійних та естрадних форматів, де гумор поєднує критику і співчуття, сміх та емпатію. Театральний сміх відзначається структурованістю та глибиною художнього впливу, тоді як естрадний тяжіє до безпосередності, інтерактивності та миттєвого емоційного ефекту. В умовах війни та культурного спротиву сміх набуває додаткової терапевтичної і символічної значущості, сприяючи збереженню психологічної цілісності, підтримці національного духу та культурної ідентичності. Адаптація театального та естрадного сміху до цифрового середовища забезпечує ефективне розширення аудиторії та оперативне реагування на динаміку соціокультурного простору, що підкреслює його роль як потужного художнього і соціального інструменту.

Література

1. Бойченко М. Сміх і соціальна дистанція: філософське осмислення. *Докса*. Одеса, 2020. Вип. 1 (33). С. 206–216. DOI: [https://doi.org/10.1852/4/2410-2601.2020.1\(33\).211984](https://doi.org/10.1852/4/2410-2601.2020.1(33).211984).
2. Галаур С., Галаур С. Сміхова культура українців та її мовне втілення крізь призму століть. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2024. Вип. 76, т. 3. С. 48–53. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-3-8>.
3. Демичева А. В. Сучасний політичний гумор як поліфункціональне явище. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2019. № 4. С. 96–100. DOI: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2019.4.15>.
4. Довгопола Ю. Гібридні форми сучасної сатири: взаємодія театру та естради. *Перформативне та музичне мистецтво: цирк, театр, естрада* : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції (16–17 квітня 2025 р.). Київ : КМАЕЦМ, 2025. С. 87–89.
5. Донченко Н. П. Гумор на естраді: новітні комедійні різновиди. *Сценічне мистецтво: творчі надбання та інноваційні процеси* : мат. конференції. Київ : КНУКІМ, 2020. С. 121–126.
6. Коваль З. Гумор та сатира як механізми стійкого інформаційно-психологічного впливу. *Актуальні проблеми державного управління*. 2020. Т. 1. № 81. С. 45–49.
7. Кондратенко Н. В. Гумор в українському політичному дискурсі. *Культура слова*. Київ : Інститут української мови НАН України, 2019. Вип. 2(91). С. 112–121.
8. Мальцева О. Діалог моди й сміху: модерна та постмодерна кореляції. *Український аналітично-інформаційний часопис СХІД*. Маріуполь, 2016. № 2 (142). С. 79–87.

9. Ніколаєва Н. С., Максименко А. В. Анекдоти про кумів у контексті української сміхової культури. *Українські культурологічні студії*. Київ, 2022. № 1 (10). С. 20–25. DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2022.1\(10\).04](https://doi.org/10.17721/UCS.2022.1(10).04).

10. Панкова Л. Сміхова культура України в контексті сучасних трансформаційних процесів : автореф. дис. ... канд. філософ. Наук: 09.00.03. Харків, 2008. 31 с.

11. Самохіна В. О. Англомовний жарт: когніція, комунікація, текст. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. Харків, 2011. № 972, вип. 67. С. 119–128.

References

1. Boichenko, M. (2020). Laughter and social distance: philosophical sensitization. *Doksa*, 1 (33), 206–216. [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.1\(33\).211984](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.1(33).211984) [in Ukrainian].

2. Halaur, S., & Halaur, S. (2024). The Laughter Culture of Ukrainians and its Linguistic Embodiment through the Prism of Centuries. *Current Issues in the Humanities*, 76 (3), 48–53. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-3-8> [in Ukrainian].

3. Demicheva, A. V. (2019). Modern political humour as a multifunctional phenomenon. *Bulletin of the Vasyl Stus Donetsk National University*, 4, 96–100. <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2019.4.15> [in Ukrainian].

4. Dovhopola, Yu. (2025). Hybrid forms of contemporary satire: Interaction of theatre and variety art. In *Performative and Musical Arts: Circus, Theatre, Variety: Proceedings of the 14th International Scientific and Practical Conference*, 87–89 [in Ukrainian].

5. Donchenko, N. P. (2020). Humour on the stage: the latest comedy varieties. In *Performing arts: creative achievements and innovative processes: conference materials*, 121–126 [in Ukrainian].

6. Koval, Z. (2020). Humour and satire as mechanisms of persistent informational and psychological influence. *Actual Problems of Public Administration*, 81 (1), 45–49 [in Ukrainian].

7. Kondratenko, N. V. (2019). Humour in Ukrainian political discourse. *Culture of the Word*, 2 (91), 112–121 [in Ukrainian].

8. Maltseva, O. (2016). Dialogue of fashion and laughter: modern and postmodern correlations. *Ukrainian Analytical and Informational Magazine SKHID*, 2 (142), 79–87 [in Ukrainian].

9. Nikolaieva, N., & Maksymenko, A. (2022). Jokes about godfathers in the context of Ukrainian laughter culture. *Ukrainian Cultural Studies*, 1 (10), 20–25. DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2022.1\(10\).04](https://doi.org/10.17721/UCS.2022.1(10).04) [in Ukrainian].

10. Pankova, L. (2008). The laughter culture of Ukraine in the context of contemporary transformational processes. Candidate of Philosophy dissertation [in Ukrainian].

11. Samokhina, V. O. (2011). English-language joke: Cognition, communication, text. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University*, 972/67, 119–128 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.08.2025
Отримано після доопрацювання 05.09.2025
Прийнято до друку 12.09.2025
Опубліковано 30.09.2025